

Шульська Н. М.,

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальних комунікацій
Волинського національного університету імені Лесі Українки
<https://orcid.org/0000-0003-4703-1798>*

Мартинюк М. І.,

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філології
КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради
<https://orcid.org/0000-0003-2651-7369>*

Адамчук Н. В.,

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри журналістики та мовної комунікації
Національного університету біоресурсів і природокористування України
<https://orcid.org/0000-0003-4236-1245>*

ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЄ ДИТЯЧЕ КНИГОВИДАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ: ВІД КРЕАТИВНОСТІ ДО СМІЛИВОСТІ

Анотація. У статті досліджено специфіку розвитку літературно-художнього дитячого книговидання в Україні в умовах повномасштабної війни. Зауважено про значний вплив воєнних реалій на тематику, жанрову палітру та художні стратегії сучасної літератури для маленьких читачів. Комплексно проаналізовано сегмент української дитячої літератури останніх років. Зауважено про домінуючі мотиви в тематичному репертуарі, інтерактивні рішення видавців, а також важливу роль цих книжок у формуванні креативності та патріотичного світогляду дитячої аудиторії. На основі аналізу репрезентативного корпусу видань диференційовано п'ять основних тематичних груп. Перша група – література психологічної підтримки та емоційної саморегуляції, що допомагає дітям долати страхи, тривожність і стрес, спричинені війною. Друга група охоплює художні тексти про війну очима дитини, у яких воєнна реальність осмислена через особистий досвід маленького героя – евакуацію, втрату дому, розлуку з близькими, життя під час повітряних тривог. Третю групу становить патріотична та громадсько-ідентифікаційна література, спрямована на формування національної свідомості, відчуття належності до України та усвідомлення спільних цінностей. Четверту групу формує ескапістська література (казки, фентезі, пригодницькі історії), що створює безпечний альтернативний художній простір і виконує терапевтичну функцію. П'ята група репрезентує документально-художню та нефікшн-літературу для дітей, яка поєднує фактографічну точність із доступними художніми формами. Підсумовано, що сучасне дитяче книговидання в умовах російсько-української війни трансформується від суто креативного продукту до сміливого культурного інструменту підтримки, осмислення реальності та виховання свідомого громадянина, здатного співпереживати, мислити критично й зберігати віру в майбутнє.

Ключові слова: дитяча література, книговидання, тематичний репертуар, дитячий автор / авторка, креатив, тема дитинства, російсько-українська війна.

Постановка проблеми. Літературно-художнє дитяче книговидання в Україні в умовах повномасштабної війни зазнає суттєвих трансформацій, що охоплюють як педагогічний, так і видавничий виміри. Воєнна реальність істотно вплинула на зміст і функції дитячої літератури, актуалізувавши її роль як засобу навчання, виховання та психологічної підтримки дітей. За цих обставин дитяча книга перестає бути лише інструментом дозвілля чи традиційної освітньої практики, а набуває значення важливого педагогічного ресурсу, спрямованого на формування емоційної стійкості, моральних цінностей і громадянської свідомості покоління, що підрастає. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення змін, що відбуваються в книговидавничій діяльності для дитячої аудиторії під впливом російсько-української війни, з урахуванням вікових, психологічних й освітніх потреб дітей. У педагогічному контексті дитяча література слугує засобом виховання гуманістичних і патріотичних цінностей, розвитку критичного мислення, емпатії та здатності до рефлексії над складними життєвими обставинами. Водночас перед педагогами постає завдання добору якісних літературно-художніх видань, здатних коректно й етично репрезентувати воєнний досвід, не травмуючи дитячу психіку. У видавничому аспекті сучасне дитяче книговидання функціонує в умовах обмежених ресурсів, логістичних викликів та зростання суспільного запиту на змістовно й художньо виважені книжки для дітей. Це зумовлює зміну тематичних акцентів, посилення ролі ілюстрації, адаптацію текстів до різних вікових категорій, а також активну взаємодію видавців із педагогами, психологами й авторами. Видавничі стратегії дедалі частіше орієнтуються не лише на комер-

ційний успіх, а й на суспільно значущу місію дитячої книги як складника освітнього середовища та культурної безпеки. Дослідження літературно-художнього дитячого книговидання в умовах війни в Україні важливе як для педагогічної науки, так і видавничої практики, оскільки дає змогу визначити ефективні підходи до створення, добору та використання дитячої літератури в освітньому процесі. Аналіз цих особливостей сприятиме глибшому розумінню ролі дитячої книги у вихованні покоління, здатного зберігати національну ідентичність, психологічну стійкість і гуманістичні цінності в умовах тривалих суспільних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій парадигмі виявляємо не надто активне осмислення дитячої літератури в умовах війни. Лише спорадично натрапляємо на наукові розвідки. Переважно роль дитячої книги досліджують у медійних оглядах книжкові блогери чи культурні медіа, акцентуючи увагу на життєстійкості української літератури для дітей (Л. Базів [1]), її здатності адаптуватися до воєнних реалій і зберігати гуманістичний та виховний потенціал. Дослідники сьогодні звертають увагу на зміну читацьких практик дітей і дорослих (В. Карпінська [2]), а також на виклики й креативні стратегії книговидання в умовах російсько-української війни [3]. Літературознавчі студії Т. Качак Т. і Т. Близнюк зосереджені на художніх моделях репрезентації війни в сучасній українській літературі для дітей та юнацтва, зокрема на поєднанні реалістичного й метафоричного письма [4]. К. Хома аналізує дитячу літературу про війну як складову мілітарного дискурсу, підкреслюючи її роль у формуванні ціннісних орієнтирів і громадянської свідомості [5]. О. Сидоренко розглядає дефаміліаризацію як ключову художню стратегію сучасної дитячої літератури на мілітарну тематику [6]. Окремий напрям становлять дослідження, присвячені казковим і наративним інтерпретаціям воєнної тематики. Л. Яремко аналізує сучасні українські авторські казки про війну, акцентуючи на переході від темряви до світла як провідній смисловій моделі [7]. У критичних оглядах В. Вздутьської та інших авторів увага зосереджена на етичному вимірі дитячих книжок про війну, їхній здатності говорити з дитиною про складне через образи добра, підтримки й надії [8; 9]. С. Тараторіна наголошує на захисній функції дитячої книги, яка має оберігати дитину від надмірної травматизації [10]. Проблеми інтерактивності та розвитку дитини через читання розкриває Н. Величко, аналізуючи освітній і пізнавальний потенціал інтерактивних книжок [11]. О. Купріяк акцентує на багатотематичності сучасної української літератури для дітей, застерігаючи від її зведення винятково до воєнної проблематики [12]. У сукупності ці праці формують цілісне уявлення про українську дитячу літературу воєнного часу як багатофункціональне явище, що поєднує естетичні, психологічні, педагогічні та соціокультурні виміри.

Актуальність нашої наукової розвідки зумовлена необхідністю осмислення ролі літературно-художнього дитячого книговидання в умовах війни в Україні як важливого інструменту збереження культурної ідентичності, психологічної підтримки дітей та трансформації креативних практик у прояви сміливості й стійкості суспільства.

Мета наукової статті – здійснити комплексний аналіз сучасного українського художнього дитячого книговидання в умовах повномасштабної війни, систематизувати тематичні групи творів, визначити домінуюльні мотиви та художні стра-

тегії, інтерактивні рішення видавців, а також з'ясувати, як творчість авторів сприяє розвитку креативності і патріотичного світогляду в дитячій авдиторії.

Виклад основного матеріалу. Станом на 2025 рік дитяче книговидання в Україні функціонує в умовах затяжної війни, що суттєво трансформувала як виробничі процеси, так і змістово-тематичні орієнтири галузі. Після різкого спаду у 2022 році та поступової стабілізації у 2023–2024 роках сучасний етап розвитку характеризується поєднанням адаптаційних механізмів, структурних втрат і нових можливостей. Економічні та інфраструктурні обмеження залишаються визначальними чинниками для дитячого книговидання. Висока вартість поліграфічних послуг, залежність від імпортованих матеріалів, перебої з енергопостачанням, а також скорочений платоспроможний попит із боку населення стримують зростання обсягів друкованої продукції. Водночас у 2024–2025 роках спостерігаємо відносну стабілізацію виробничих циклів у великих і середніх видавництвах, які змогли перебудувати логістику та оптимізувати редакційно-видавничі процеси. Суттєвим чинником, що впливає на ринок дитячої книги, залишається демографічна ситуація. Значна частина цільової авдиторії (діти та їхні батьки) перебуває за межами України, що зменшує внутрішній попит, але водночас стимулює розвиток експорту української дитячої книги та співпрацю із закордонними дистрибуторами, бібліотеками й освітніми ініціативами для українців за кордоном. У цьому контексті дитяча книга виконує не лише освітню, а й ідентифікаційну функцію, підтримуючи зв'язок дітей з українською мовою та культурою. Ю. Козловець, координаторка Міжнародного фестивалю «Книжковий Арсенал», стверджує про якість сучасної дитячої літератури в умовах війни в Україні: «Є відчуття, що втрати кількісні можуть як мінімум перекритись якістю того, що видається сьогодні для дітей і підлітків» [9]. Фахівчиня наголошує на сміливості дитячої літератури, різноманітності тем, глибину текстів, більшу уважність до читачів. Зміни зазнали й тематичні та жанрові пріоритети. У сучасному дитячому книговиданні помітно зросла частка видань, спрямованих на психологічну підтримку дитини, опрацювання досвіду війни, втрати, розлуки, вимушеного переміщення.

Важлива тенденція 2025 року – посилення ролі українських авторів та ілюстраторів у сегменті дитячої літератури. Обмеження імпорту російськомовної книжкової продукції та суспільний запит на національний культурний продукт сприяли формуванню власного авторського корпусу, орієнтованого на сучасні українські реалії. Водночас фінансові ризики змушують видавництва обережніше підходити до запуску нових проєктів, віддаючи перевагу перевіреним форматам і серіям.

Упродовж останніх років українська дитяча література формується як багатофункційний культурний простір, у якому поєднані терапевтична, виховна, ідентифікаційна та ескапістська складові. Тематична багатоманітність свідчить про активну реакцію дитячого книговидання на виклики воєнного часу та його орієнтацію на потреби дитини як центрального адресата.

На основі аналізу сегменту художньої літератури за останні роки можна диференціювати такі основні тематичні групи видань, призначених для дитячої авдиторії:

1. *Література психологічної підтримки та емоційної саморегуляції.* Ця тематична група – одна з найрепрезента-

тивніших у сучасному дитячому книговиданні. Вона охоплює книжки, спрямовані на допомогу дітям у проживанні страху, тривоги, невизначеності, пов'язаних із війною, а також на формування навичок емоційної стійкості. Команда фахівців (письменники, педагоги, журналісти й психологи) на основі аналізу сучасної дитячої літератури підготувала посібник для батьків «Живі письменники. Як говорити з дітьми про війну та мир». Посібник, розроблений у межах спільного проєкту ГО «Смарт освіта», порталу «БараБука» та Українського інституту книги, пропонує інструменти й тематичні добірки сучасної української дитячої та підліткової літератури, спрямовані на опрацювання травматичного досвіду війни. Видання допомагає пояснювати складні теми та використовувати читання як терапевтичний ресурс. Наприклад, книга *Ольги Русіної «Тор – тракторець, що тягне танк»* («ВСЛ», 2023) – терапевтична дитяча книжка, яка через метафоричний образ маленького героя осмислює досвід війни, евакуації та страху, допомагаючи дитині усвідомити власну «силу слабких», знайти ресурс у звичних уміннях і пережити травматичні події з перспективою відновлення та надії. У книзі *Мар'яни Савки «Залізницею додому»* («ВСЛ», 2022) описано шлях від страху до зміцнення через дорогу в евакуації і дорогу додому. Видання містить інтерактивні елементи – можливість малювати і вправлятися в арттерапевтичних практиках. Книга *Тані Стус «Темні історії маленьких і великих перемог»* («Книголав», 2023) уміщує 10 оповідань із терапевтичним ефектом про досвід переживання дітьми воєнних реалій. Через двопланове зображення (реалістичне й казкове) авторка порушує чутливі теми: втрата дому, переїзд, адаптація, сум за найближчими людьми, мінна безпека, інвалідність і загибель військових, очікування на перемогу. У сайлентбуці (книзі без слів) *Олександра Шатохіна «Жовтий метелик»* («ВСЛ», 2022) показано шлях дитини крізь травматичний досвід війни – від болю, втрат і внутрішньої скутості до поступового відновлення завдяки внутрішньому світлу та підтримці інших, що візуально підкреслено переходом від чорно-білих ілюстрацій до образу яскравого жовтого метелика як символу надії й відродження. Книга *Катерини Єгорушкіної «Мої вимушені канікули»* («Віват», 2022) постає як щоденник воєнного досвіду, у якому регулярне занотовування спостережень, думок і щоденних дій виконує терапевтичну функцію, допомагаючи героїні рефлексувати події війни, переосмислювати власну роль, простір присутності та трансформацію стосунків із близькими й друзями.

2. *Художні тексти про війну очима дитини.* До цієї групи відносимо твори, у яких воєнна реальність осмислена через дитячий досвід – життя під час тривоги, евакуацію, розлуку з рідними, втрату дому. Такі книжки виконують водночас пізнавальну й терапевтичну функції. Книга-ілюстрація *Катерини Тихозорої «Дім»* («Ранок», 2022) адресована дітям, які пережили втрату дому, через нарацію від імені хлопчика, змушеного залишити зруйновану війною оселю та прямувати до безпечного простору в іншій країні, авторка делікатно відтворює емоційний досвід вимушеного переселення, що слугує інструментом терапевтичного осмислення травми. Книга поезій *Григорія Фальковича «Розкажи мені про війну»* («Богдан», 2025) зображує сцени сучасних дитячих ігор, у яких воєнна реальність трансформована в рольові сюжети про захисників, медиків і рятувальників. Така література засвідчує спосіб символічного

опрацювання війни, що в поетичному тексті відтворюється як особливий дитячий світогляд, де навіть за умов травматичного досвіду збережено віру в добро, диво та внутрішню безпеку світу. У виданні *Ольги Русіної «Абрикоси зацвітають уночі»* («ВСН», 2022) подано делікатну й емоційно стриману оповідь про хлопчика Устима, який уперше зіткнувся з реальністю війни, поступово пізнаючи втрату, смерть і розлуку, що дозволяє дитячому читачеві без травматизації осмислити складний воєнний досвід. Книга *Марини Литвин «Подорож на вільний берег»* («Свічадо», 2025) репрезентує щемливі оповідання про переживання дитини, яка на власні очі бачить страхоту війни, окупації та вимушеного переселення, але не впадає у відчай, бо на її шляху трапляється справжнє диво.

3. *Патріотична та громадсько-ідентифікаційна література.* В умовах війни особливої актуальності набувають дитячі книжки про Україну, які формують відчуття належності, підтримують національну ідентичність і допомагають дітям осмислювати події довкола себе через безпечні й зрозумілі образи. Такі видання стають важливим інструментом культурної стійкості та емоційної підтримки. *«Книга-мандрівка. Україна»* («Книголав», 2024) – це пізнавальне видання, що через добірку з понад тисячі фактів знайомить читачів з унікальними місцями, культурними надбаннями, видатними постатями та ключовими подіями української історії, формуючи цілісне уявлення про країну. Книга адресована дорослим і дітям, вона придатна для спільного родинного читання. У дитячому виданні *Мирослава Кошика і Михайла Дунаковського «Історія України для наймолодших»* («Магура», 2024) в доступній та образній формі представлено історію України як цілісний процес розвитку, аби знайомити юних читачів із ключовими подіями, визначними постатями та місцем держави у світовому контексті. *Книжка Анастасії Саєнко та Ольги Гайдуш «Історія про життя ще 50 українців та українок»* («Ранок», 2024) продовжує серію «Історії про життя 50 українців і українок» і знайомить читачів з біографіями ще п'ятдесяти видатних постатей, чий культурний, політичний і науковий внесок вплинув на розвиток України та світу, формуючи відчуття національної гордості й цінності свободи. Весела й пізнавальна *«Книжечка-мандрівочка. Івано-Франківськ»* («ВСЛ», 2025) пропонує маленьким читачам захопливу мандрівку літерами алфавіту й вулицями Івано-Франківська. Це дотепна і яскрава енциклопедія, створена у форматі пригоди, демонструє безмежну любов до українського міста і його мешканців.

4. *Есканістська література: казки, фентезі, пригоди.* В умовах постійного стресу особливої актуальності набуває література, що створює альтернативний, безпечний художній простір. Казки й фантастичні історії допомагають дітям відновлювати внутрішній баланс та емоційну стабільність. Така література виконує компенсаторну функцію та сприяє емоційній стабілізації читачів. Видавці дедалі частіше співпрацюють із психологами та педагогами, що впливає на зміст і подання матеріалу. Видання *Анастасії Дмитрук та Аліни Колесник «Кім Марік і Азов»* («Моя книжкова полиця», 2025) – це щемлива й надзвичайно світла казка про сміливого маріупольського kota Маріка, який разом зі своєю азовською родиною бореться віддано до кінця. Ця книга, безперечно, може стати підтримкою для дітей і дорослих у непростий час війни. Не менш захоплива і казкова повість *Олени Скуловатової і Євгена Вдо-*

виченка *«Рохеліна Жолуденко та Бінго. Історія незламної дружби»* («Школа», 2025), у якій розказано історію свинки, яка через війну покидає рідну ферму. Ця добра й весела історія вчить дітей боротися за своє майбутнє, знаходити призначення і справжню дружбу.

Привертає увагу маленьких читачів збірка пригодницьких історій *Саши Дерманського та Тетяни Копитової «Клуб врятованих. Непухнасті історії»* («Віват», 2023), у якій змальовано печальні й небезпечні пригоди тварин, зумовлені війною. Щемливі й зворушливі історії порятунку зі щасливим кінцем викликають у дітей сльози, а також виховують почуття доброти й піклування.

Особливою колоритністю вирізняється серія книг про пригоди пса Патрона: *Галина Ткачук «Сни пса Патрона»* («Свічадо», 2023), *Ририх Катажина «Буду як Патрон»* («Віват», 2023); *Юліта Ран «Пес Патрон і Шкарпетковий монстр»* («Ранок», 2023), *«Пес Патрон і Великий Т»* («Ранок», 2024); *Зоряна Жика «Пес Патрон. Маленька історія про велику мрію»* («Свічадо», 2022). Ці книги користуються великою популярністю серед дитячої аудиторії, оскільки демонструють захопливі історії та яскраві ілюстрації. Герой пес Патрон здобуває дитячу прихильність своїми рисами відважного рятувальника та справжнього друга. Ці історії мають не лише розвивальний характер, але, без сумніву, виховний, оскільки формують у дитячій свідомості такі цінності, як дружба, допомога, відповідальність і мужність. Казково-патріотичне спрямування має видання *Галини Дерипаско «Казки про славетних українців»* («Ранок», 2023), у якому в манері казок представлено розповіді про відомих українських діячів. Книга містить також інтерактивні елементи, адже наприкінці кожної казки авторка подає цікаві практичні завдання маленьким читачам із метою перевірки їхньої уважності.

5. *Документально-художня та нефікшн-література для дітей.* Такі твори допомагають осмислити складні події через правдиві історії, адаптовані до дитячого сприйняття. Книжки нефікшн поєднують факти з художнім нарративом, підтримують емоційно, формують емпатію й пояснюють реальність без зайвої травматизації. Вони зберігають пам'ять про пережите та виховують відповідальне, свідоме ставлення до світу. До цієї групи відносимо ілюстровану дитячу книгу *Володимира Тиліцака «Отамани»* («Наш Формат», 2023), у якій у доступній і захопливій формі подано розповідь про Українську Народну Республіку та повстанський рух 1920-х років, про боротьбу українців проти російської агресії. Така література вчить цінувати свободу й відстоювати свої права. Цікаве і видання *Анастасії Єрмолаєвої «Наші Да Вінчі»* («Залізний тато», 2025) про шлях звичайного хлопця з мріями до легендарного українського воїна, яка в доступній формі показує, як любов до родини й Батьківщини перетворюється на мужність, самопожертву та велику справу. Книга містить інтерактивні елементи – розмальовки й наліпки. Колоритне і видання *Алли Гутніченко «Незвичайні хобі»* («ВСЛ», 2023) про дивовижне хобі. Книга через поєднання пояснень, практичних порад та інтерактивних розворотів захоочує дітей різного віку відкривати нові захоплення. Практична книга *Оксани Яцюк «Твій інтернет. Секрети безпеки онлайн»* («АССА», 2025) в доступній та ігровій формі навчає безпечно й відповідально користуватися інтернетом, захищати особисті дані та впевнено почуватися в онлайн-просторі. Захо-

пливе й пізнавальне видання *Романи Романишиної й Андрія Лесіва «З ПІВСЛОВА. Про спілкування та розуміння одне одного»* («ВСН», 2025) в незвичний і наочний спосіб показує, як відбувається спілкування у світі – від людей і тварин до клітин, рослин і космосу, розкриваючи різноманіття мов, сигналів, кодів і форм комунікації. Книжка містить креатив, адже в ній можна знайти спеціальну стрічку для створення таємного повідомлення азбукою Морзе. Захоплива й доступна книга-проводник українською літературою з елементами коміксу від *Анастасії Євдокимової «Що воно таке? Українська література»* («Ранок», 2025) допомагає зрозуміти літературні жанри, контекст та авторів і показує, як читач може знайти в ній себе через приклади українських творів.

Серед тем нефікшн-літератури найпоширеніші такі: наука та світ навколо, історичні та культурні розвідки, особистісний розвиток та емоції, мистецтво, права та соціальні питання тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, проведене дослідження засвідчило, що українське літературно-художнє дитяче книговидання в умовах повномасштабної війни зазнає суттєвих тематичних, жанрових і функційних трансформацій. Воєнні реалії не лише вплинули на зміст книжок для дітей, а й актуалізували їхню соціальну, психологічну та виховну місію, перетворивши дитячу літературу на важливий інструмент культурного спротиву та підтримки. Інтерактивні видавничі рішення, адаптована художня мова та опора на дитячий досвід сприяють кращому сприйняттю складних тем, зокрема війни, втрати й небезпеки, без надмірної травматизації читача. Водночас патріотичний і громадсько-ідентифікаційний компонент дитячої літератури відіграє важливу роль у формуванні національної свідомості, почуття солідарності та відповідальності за майбутнє країни. Сучасне українське дитяче книговидання постає як багатомірне явище, що виходить за межі розважальної функції та набуває значення потужного культурного й освітнього ресурсу. У контексті російсько-української війни воно сприяє психологічній стійкості дітей, розвитку емпатії, креативності та критичного мислення, а також формує підґрунтя для виховання свідомого громадянина, здатного осмислювати складну реальність і зберігати віру в перемогу та майбутнє України.

Перспективи подальших наукових пошуків убачаємо в поглибленому вивченні рецепції воєнної дитячої літератури різними віковими групами, а також у міждисциплінарному аналізі її психологічного, педагогічного й соціокультурного впливу.

Література:

1. Базів Л. Викликів багато, але українська дитяча книга – невмируща. *Українформ*: сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3690411-viklikiv-bagato-ale-ukrainska-ditaca-kniganevmirusa.html>
2. Карпінська В. Війна та дитяче читання: улюблені книги для дітей та вплив війни на читання. *Видавництво Старого Лева*: сайт. URL: <https://starylev.com.ua/blogs/>
3. Книговидання часів війни. Досвід, плани, креатив. *Українформ*: сайт. URL: www.ukrinform.ua/rubric-culture/3631892-knigovidannacasiv-vijni-dosvid-plani-kreativ.html
4. Качак Т. Б., Близнюк Т. О. Війна в сучасній українській літературі для дітей та юнацтва. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. Вип. 2 (209). С. 151–157. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-209-23>

5. Хома К. Дитяча література про війну як складова мілітарного дискурсу. *Theoretical and didactic philology*. 2024. Вип. 37. С. 218–228. <https://doi.org/10.31470/2309-15-17-2024-218-228>
6. Сидоренко О. Дефаміліаризація як одна з ключових художніх стратегій сучасної дитячої літератури на мілітарну тематику. *Український смисл*. Дніпро: Ліра, 2023. Вип. 1. С. 65–75.
7. Яремко Л. «Від темряви до світла»: сучасні українські авторські казки про війну (інтерпретації). *Studia Methodologica*. Тернопіль; Кельце: Гельветика, 2023. Вип. 56. С. 84–92. <https://doi.org/10.3278/2/2307-1222.2023-56-9>.
8. Вздутьська В. На спині залізного вовка – 5 книжок для дітей про добро в час війни. *Читомо*: сайт. URL: <https://chytomo.com/na-spyni-zaliznoho-ovvka-5-knyzhok-dlia-ditej-pro-dobro-v-chas-vijny/>
9. Вздутьська В., Медвідь В., Макарик В. Що відбувалося в українській дитячій літературі: головні здобутки та виклики 2024 року. *Читомо*: сайт. URL: <https://chytomo.com/shcho-vidbuvalosia-v-ukrainskij-dytiachij-literaturi-holovni-zdobutky-ta-vyklyky-2024-roku/>
10. Тараторіна С. Дитяча книжка часів війни має вберегти дитину. *Barabooka*: сайт. URL: <https://www.barabooka.com.ua/dityachaknizhka-chasiv-vijni-maie-vberegiti-ditinu/>
11. Величко Н. Які бувають інтерактивні книжки та як допомагають розвиватися дітям? *Читомо*: сайт. URL: <https://chytomo.com/iaki-buvaiut-interaktyvni-knyzhky-ta-iak-dopomahaiut-rozvyvatysia-ditiam/>
12. Купріян О. Українська література для дітей: не тільки про війну. *Посестру*. Часопис. 2022. № 16. URL: <https://posestry.eu/zhurnalno-16/statya/ukrainska-literatura-dlya-ditej-ne-tilki-pro-viynu>

Shulska N., Martyniuk M., Adamchuk N. Literary and Artistic Children's Book Publishing in Ukraine under Wartime Conditions: From Creativity to Courage

Summary. The article examines the specific features of the development of literary and artistic children's book publishing in Ukraine under the conditions of a full-scale war. It highlights the significant impact of wartime realities on the themes, genre diversity, and artistic strategies of contemporary literature for young readers. The segment of Ukrainian children's literature of recent years is analyzed

comprehensively. Particular attention is paid to the dominant motifs within the thematic repertoire, publishers' interactive solutions, and the important role of these books in fostering creativity and a patriotic worldview among the child audience. Based on the analysis of a representative corpus of publications, five main thematic groups are identified. The first group includes literature focused on psychological support and emotional self-regulation, helping children cope with fear, anxiety, and stress caused by the war. The second group encompasses fictional texts about war seen through a child's perspective, where wartime reality is interpreted through the personal experiences of a young protagonist – evacuation, loss of home, separation from loved ones, and life during air raid alerts. The third group consists of patriotic and civic identity-oriented literature aimed at shaping national consciousness, a sense of belonging to Ukraine, and awareness of shared values. The fourth group is represented by escapist literature (fairy tales, fantasy, adventure stories) that creates a safe alternative imaginative space and performs a therapeutic function. The fifth group includes documentary-fiction and nonfiction literature for children, combining factual accuracy with accessible artistic forms. The study concludes that contemporary children's book publishing in the context of the Russian-Ukrainian war is transforming from a purely creative product into a bold cultural instrument for support, comprehension of reality, and the upbringing of a conscious citizen capable of empathy, critical thinking, and maintaining faith in the future.

Key words: children's literature, book publishing, thematic repertoire, children's author, creativity, the theme of childhood, Russian-Ukrainian war.

Дата першого надходження рукопису
до видання: 13.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису
після рецензування: 10.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025